

Stikstof door een katholieke bril

Nadat de Raad van State het Nederlandse stikstofbeleid in 2019 ongeldig verklaarde, volgde politieke strijd en protesten. Nog steeds is het stikstofprobleem niet opgelost. Wie is er schuldig? Wie verantwoordelijk? En is het eigenlijk wel rechtvaardig dat boeren hun bedrijfsvoering moeten aanpassen om de stikstofuitstoot te verminderen? De encycliek *Laudato Si'* van paus Franciscus geeft een antwoord.

Lucas Brinkhuis

In mei 2019 deed de hoogste bestuursrechter van Nederland, de Raad van State, uitspraak over de Nederlandse regelgeving over stikstof. De rechter oordeelde dat de geldende regelgeving niet voldeed aan Europese richtlijnen en dat Nederland er per direct voor moet zorgen dat de stikstofneerslag in de natuurgebieden omlaag gaat. Om dit te doen, moet de stikstofuitstoot omlaag. Omdat de

industrie en het verkeer en kunnen grotere afstanden afleggen. Deze stikstofverbindingen zijn in feite een soort meststoffen die zorgen voor een vruchtbare grond. Vruchtbare grond zorgt ervoor dat plantensoorten die vooral snel en groot groeien, opkomen. Denk hierbij aan brandnetels, bramen en bomen. Deze plantensoorten verdringen andere plantensoorten zoals heide en laagveen. Omdat alle natuur na verloop van tijd in dicht bos zou veranderen door de grote hoeveelheid stikstof, is Europees vastgelegd dat de situatie van de natuurgebieden zoals die was, behouden moet blijven. Deze situatie is per Natura2000-gebied (Europees natuurgebied) vastgelegd.

Aan de andere kant zien boeren het niet zitten om op korte termijn zulke grote veranderingen in hun bedrijf door te voeren. Door de lage voedselprijzen zien zij het economisch ook niet voor zich om met minder vee een rendabel bedrijf te voeren. Ook wordt de vraag gesteld of het wel zo

Het grote probleem bij stikstof is de afname van de biodiversiteit. *Laudato Si'* zegt daarover: 'Elk jaar verdwijnen duizenden soorten planten en dieren die we niet meer zullen kennen, die onze kinderen niet meer zullen zien, ze zijn voor altijd verloren. De grote meerderheid ervan wordt door het menselijk handelen vernietigd. Door ons kunnen duizenden soorten God niet meer loven en kunnen ze ook niet meer hun boodschap aan ons doorgeven. Dat recht hebben we niet.'

Over de oorzaak van het verdwijnen van de biodiversiteit staat in *Laudato Si'*: 'De inspanningen van wetenschappers en technici die oplossingen proberen te vinden voor de problemen veroorzaakt door de mens, zijn prijzenswaardig en soms bewonderenswaardig. maar een nuchtere kijk op de realiteit laat ons zien dat het menselijk ingrijpen zeer vaak gebeurt in dienst van de financiële wereld en de consumptie. Daardoor wordt de aarde waarop we leven minder rijk en minder mooi,

aan electorale belangen, nemen regeringen niet zomaar het risico om de bevolking te ontstemmen met maatregelen die hun consumptiegedrag kunnen aantasten of die buitenlandse investeringen in gevaar kunnen brengen. De kortzichtigheid van de machtslogica belemmert de opname van een uitgebreid milieuprogramma in de publieke agenda van regeringen.'

Laudato Si' windt er geen doekjes om, de biodiversiteit gaat voor. De lobby van de agrarische industrie is goed te verenigen met wat *Laudato Si'* 'consumptiegerichte groepen' noemt. De oorzaak van de stikstofuitstoot, de intensieve veehouderij, wordt perfect beschreven als 'het menselijk ingrijpen in dienst van de financiële wereld en de consumptie'. Wanneer ik vanuit *Laudato Si'* naar het stikstofprobleem kijk, stel ik dat we dus af moeten van de intensieve veehouderij, de stikstof-uitstoot ernstig moeten terugdringen en de biodiversiteit boven alles moeten behouden en beschermen. De politiek moet af van het, ten koste van alles, te vriend houden van electorale

groepen zoals de werknemers in de agro-industrie. Ook moeten we stoppen met halfslachtige maatregelen waardoor de intensieve veehouderij, de consumptiemaatschappij, nog in stand kan blijven. De politiek moet ingrijpen en de stikstofuitstoot écht oplossen. Franciscus heeft in zijn encycliek echter ook oog voor een andere kant: de consument. *Laudato Si'* is duidelijk: 'Er is een grote noodzaak voor een gevoel van verantwoordelijkheid bij de consument: kopen is altijd een morele, en niet alleen een economische, daad.' Oftewel er ligt voor ons, de consument een taak om bij elke aankoop na te denken over de gevolgen van die aankoop. *Laudato Si'* spreekt zich uit voor het kopen van lokale producten, het vaker plantaardig eten en tegen kiloknallers en andere extreme vormen van consumentisme.

De oplossing

Het stikstofprobleem komt, in tegenstelling tot wat veel mensen denken, niet uit de lucht vallen. Het probleem is al jaren bekend, de Europese richtlijnen om er wat aan te doen

bestaan ook al lang. Stikstof vernielt onze natuur en onze biodiversiteit en dus de schepping. Zoals Franciscus zegt in *Laudato Si'* hebben de planten en dieren een intrinsieke waarde, de hoofdreden waarom wij als mensen ons moeten inzetten om deze biodiversiteit te beschermen. Daarbij is de biodiversiteit ook gewoon nodig voor ons mensen om te leven: als teveel soorten verdwijnen, stort het systeem, waarvan wij afhankelijk zijn, in.

Foto: USDAgov via
wikimedia commons

Veranderingen

Ik snap ook wel dat het vaak voor boeren voelt alsof ze heel snel grote veranderingen moeten doorvoeren. Dit is de schuld van politici die, om met de woorden van *Laudato Si'* te spreken, 'beantwoorden aan electorale belangen, in plaats van echt te doen wat nodig is.' Het Programma Aanpak Stikstof was vanaf het begin al bedoeld te mislukken. Dat wisten politici en deskundigen, maar het moest er komen: anders zouden er stemmen verloren gaan bij de verkiezingen. Dát is de echte reden dat alles nu zo snel moet gaan, niet de milieclub die naar de rechter is gegaan.

Dus ja, het is gerechtvaardigd dat boeren beperkt worden in hun bedrijfsmogelijkheden, omdat dit onze schepping redt. Maar ook de consument die deel uitmaakt van de consumptiemaatschappij, zal zijn aandeel moeten leveren. Elke dag vlees eten, vliegvakanties, steeds maar harder op de snelweg: het maakt de schepping kapot. Laten we, als politiek en consument, onze verantwoordelijkheid nemen. Laten we zelf andere keuzes maken en politici kiezen die de juiste beslissingen nemen. Het is tijd dat we zorgen dat de stikstofuitstoot écht omlaag gaat, in plaats van alleen maar op papier. Het is tijd om ervoor te zorgen dat we onze bijdrage leveren om zo de schepping te redden. ●

De politiek moet ingrijpen en de stikstofuitstoot écht oplossen

landbouw verreweg de grootste uitstoter van stikstofverbindingen is, zal ook deze sector moeten inleveren om de natuur in Nederland te behouden. Nog steeds is het stikstofprobleem onopgelost.

Wanneer er gesproken wordt over stikstof gaat het eigenlijk over twee soorten stikstofverbindingen: ammoniak en industriële stikstofverbindingen. Ammoniak wordt voornamelijk uitgestoten door vee en komt dus voor bij veehouderijen en melkveebedrijven. Ammoniak slaat neer in de buurt van de uitstoters. De industriële verbindingen worden voornamelijk uitgestoten door de

erg is als alle natuur in Nederland langzaam in bos zal veranderen en of het überhaupt mogelijk is om deze verandering nog tegen te houden. De vraag die rijst is dan ook: 'is het rechtvaardig dat boeren beperkt worden in hun bedrijfsmogelijkheden om de stikstofuitstoot te verminderen?'

Laudato Si'

Laudato Si' heeft als ondertitel 'over de zorg voor het gemeenschappelijk huis' en sluit dus uitermate goed aan bij dit probleem. De encycliek *Laudato Si'* verscheen in juni 2015 en is geschreven door paus Franciscus. Hij beschrijft een integrale ecologische en sociale visie voor de wereld.

steeds beperkter en grijzer, terwijl de technologie en de consumptie zonder enige beperking doorgaan. het is alsof we bezig zijn om een onvervangbare en niet te recuperen schoonheid te verwisselen door een andere die we zelf geschapen hebben.'

Laudato Si' is ook niet blind voor de oorzaak van het feit dat er nog zo weinig is gedaan tegen de stikstofuitstoot in Nederland door de politiek: 'Het drama van de politiek die gericht is op 'het hier en nu' en daarbij gesteund wordt door consumptiegerichte groepen, is dat ze een groei op korte termijn moeten bewerken. Beantwoordend